

Samen Gas Terug

in Groningen en thuis



milieudefensie

anders kijken, anders kiezen

Eerlijk Omschakelen

Zonder draagvlak
geen transitie



milieudefensie

Friends of the Earth Netherlands

Klimaatfocus Milieudefensie



dit is wat we doen

Milieudefensie werkt aan een schone en rechtvaardige wereld. Samen laten we overheid en bedrijven andere keuzes maken. Doe je mee?



Mobiliteit

Van wie is de stad?



Voedsel

Hoe houdbaar is jouw melk?



Economie

Wie profiteert er van TTIP?



Energie

Aardgas of schone energie?



Bossen

Hoe beschermen we onze regenwouden?

Milieudefensie - met mensen

- 90.000 Leden en donateurs
- Lokale groepen
- Campagnes



Gas sloopt Groningers

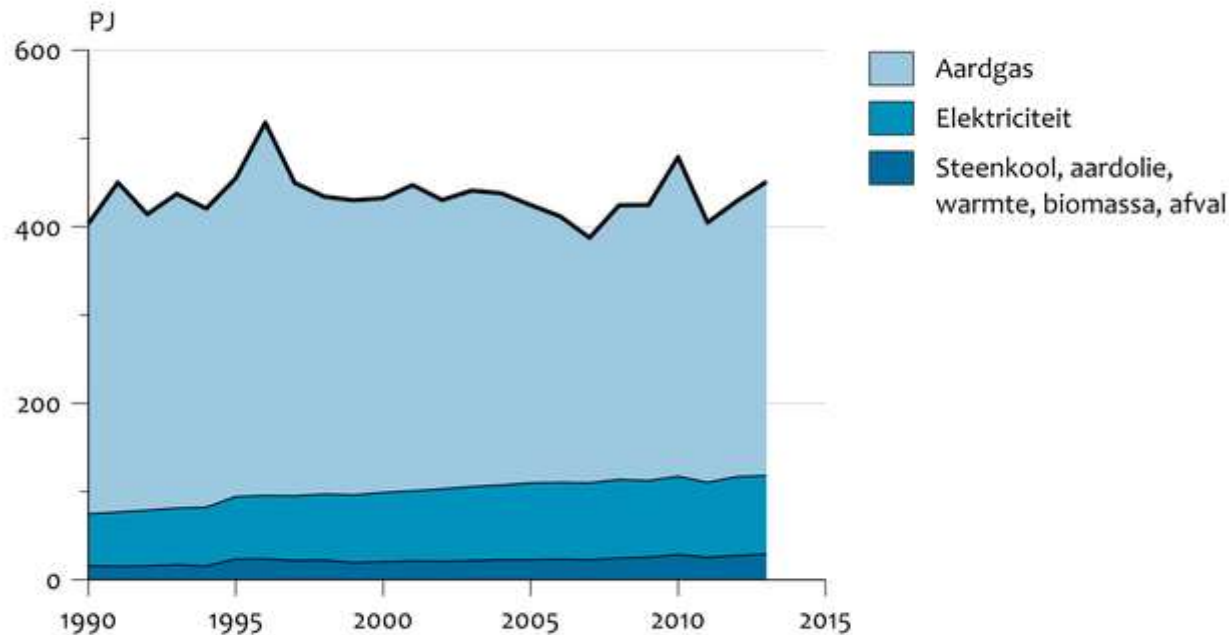
- Sinds jaren 90 bevingen, sinds 2012 grootschalige schade



Gas → Duurzame Warmte

- Van de ruim 3200 petajoule gaat 400 pj, 12% naar

Energieverbruik door huishoudens



Bron: CBS.

CBS/sep14
www.clo.nl/nl003519

Gas → Duurzame Warmte

Gasstromen in Nederland

situatie 2015



Gronings gas
(Laagcalorisch gas)
in miljard m³



Hoogcalorisch gas
in miljard m³

Kleine velden
en Noordzee



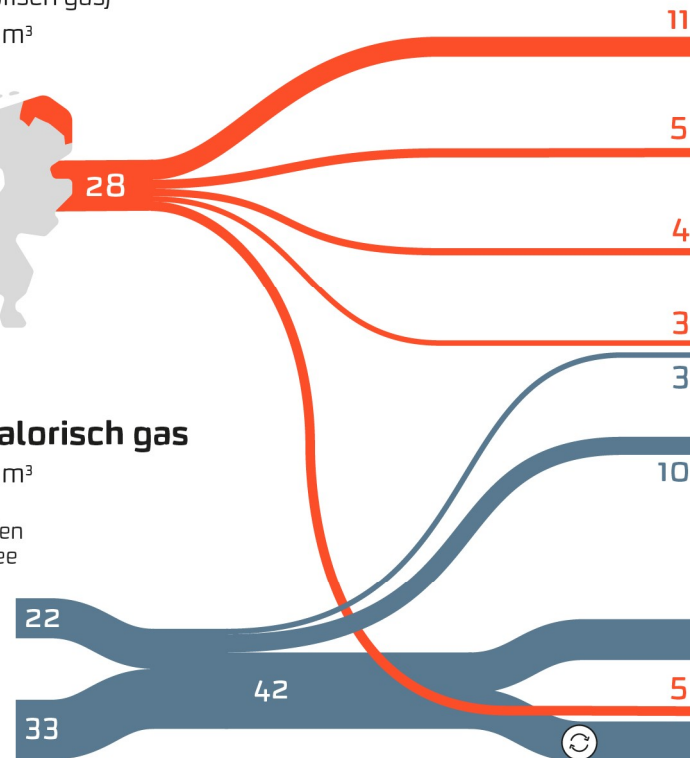
Import

Gebuik

- Huishoudens
- Kantoren, winkels
- Kassen
- Elektriciteitscentrales
- Industrie

Export

- Hoogcalorisch gas
- Laagcalorisch gas



Omzetting van hoog-naar laagcalorisch gas

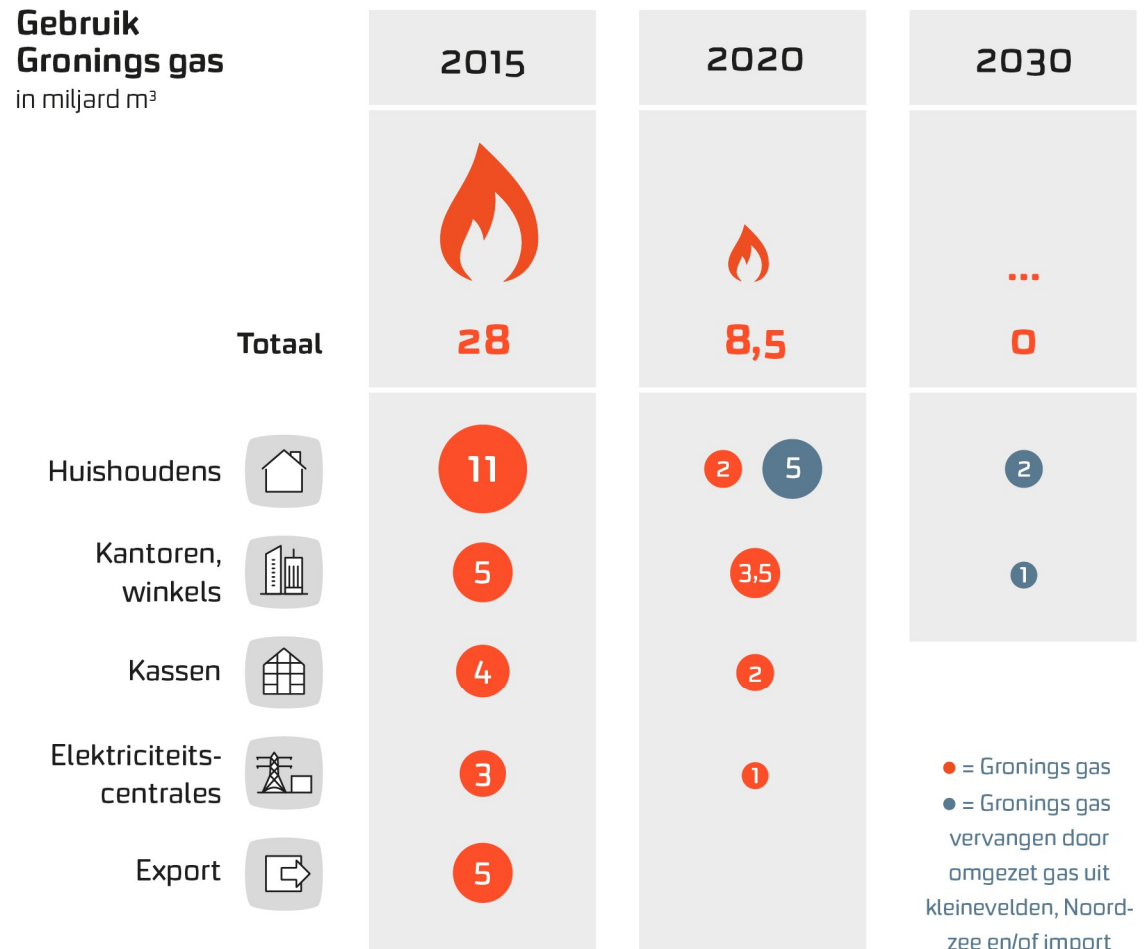
Gas → Duurzame Warmte

- Snel gasbesparen in de tuinbouwsector
- Snel omschakelen 5 elektriciteitscentrales
- En 7 miljoen woningen...

Besparingsscenario Gronings gas



Gebruik Gronings gas in miljard m³



Gas → Duurzame Warmte

- Restwarmte
- Geothermie
- All-Electric
- Nul-op-de-Meter
- Lauwe Warmtenetten

- **ISOLATIE!**
Ook bij warmtenetten



Gasdilemma's

- **Methaanemissies**
- **Duurzaam en on-duurzaam 'groen'-gas**

Bio-warmte kans of probleem?

- Beschikbaarheid restmateriaal – boekhouding ontbreekt
- Koolstofschuld en impact op natuur
- Hoogwaardiger toepassingen
- ruimtegebrek



Aan de slag

- **Rijk**
- **Gemeenten**
- **Wijken**
- **Woningen**
- **Netwerken**

Zelf aan de slag

- Politiek
- De wijk (Toolkit)
- Eigen woning



Toolkit - Jouw wijk zonder gas

Een gasvrije wijk heb je niet van de ene op de andere dag. Het betrekken van je buurtgenoten en de gemeente is de eerste stap om tot een plan voor een gasvrije wijk te komen. In dit stappenplan zetten we op een rij wat je kunt doen om de bal aan het rollen te krijgen.



Stappenplan



1 Verzamel een groepje enthousiastelingen

2-4 weken

Met een paar mensen samen ben je al een buurtgroep. Je kent vast wel een paar burens die mee willen doen. Misschien is er een al buurtinitiatief bezig met duurzame energie? Meer enthousiastelingen kun je zeker vinden via de wijk- of de speeltuinvereniging of via het buurthuis.

[zie hoofdstuk 1](#)

2 Informeer naar de plannen voor de wijk

enkele uren

2-4 weken

Veel gemeenten denken al na over plannen om gas te vervangen door duurzame warmtesystemen. Bij de gemeente kun je navragen wat de gemeente doet, zodat je daar rekening mee kunt houden. Ook kun je bij woningbouwcorporaties navragen welke renovaties gepland staan.

[zie hoofdstuk 2](#)

3 Bedenk een strategie

een avond

Iedere wijk en iedere gemeente is anders. Is het een wijk met koop- of met huurhuizen? Zijn de wijkbewoners geïnteresseerd in 'het milieu'? Is de gemeente al actief? Denk met je buurtgroep na over de makkelijkste manier om mensen en instanties in beweging te krijgen. Samen kies je een strategie en bepaal je de volgende stappen.

[zie hoofdstuk 5, 6 en 7](#)

4 Maak je initiatief bekend en betrek mensen

enkele middagen

2-4 weken

Hoe meer mensen, hoe meer draagvlak en hoe meer invloed. Betrek ook de rest van de wijk bij jouw activiteiten. Je kunt op vele manieren zichtbaar en bereikbaar zijn voor je burens.

[zie hoofdstuk 1 en 3](#)

5 Organiseer een buurtavond

enkele avonden

4-5 weken

Breng alle belangrijke partijen samen. Ga met buurtgenoten en de belangrijke organisaties in gesprek. Zo kom je tot een gezamenlijk plan dat echt kans van slagen heeft.

[zie hfdst 4 + bijlage A/B/C](#)

Financiering & Ondersteuning

- Overheden
 - Geothermie etc.
 - Woningbouwcorporaties
 - Individuele huiseigenaren
-
- #EerlijkOm

Dank voor de aandacht

- **#SamenGasTerug**
- evert.hassink@milieudefensie.nl
- **@Evert_MD**

